

8061796-5
М.36

*Төрөлгөтү
Муссо-рүн*

ЖИТОЛНУ ТУРИСТИЧНЫЙ

Служба
защиты

908:798.5] (091) (447.42-25)
26.890 (44КР-4ЖКТ)+78.5 (44КР-4ЖКТ)
N 36

*Deming's
Macropin*

LP

**ЖИТОДНП
ТУРКЕТЧНИЙ**

1021916

РОССИЙСКИЙ ФЕДЕРАЛЬНЫЙ
КОДЕКС ЗАКОНОВ
ПРЕДЛАГАЮЩИЙ И ОТМЕНЯЮЩИЙ
ЗАКОНЫ И ЗАКОНОДЕРЖАНИЕ

ЖИТОМИР – УНІКАЛЬНЕ МІСТО, ФОРПОСТ ОБОРОНИ ВІД НАПАДНИКІВ

Мак можна сказати про кожне місто України, але Житомир – надзвичайний і особливий. Наше місто є одним із найстаріших в Україні, адже наступного року відзначитиме своє 1140-ліття. Житомир з давніх часів стояв на захисті українських земель. Середньовічний замок, збудований на високому неприступному березі річки Кам'янка, не раз зустрічав нападників і відбивав їхні наскоки. Житомир в 1444 році, тобто раніше на 50 років від Києва, отримав Магдебурзьке право. Старостами Житомирського замку були представники видатних князівських родів. Князь Дмитро Федорович Сангушко увійшов в історію як герой оборони Житомира від татарських нападів. Відомо, що він у Житомирі 1550 року збудував першу в історії міста православну церкву, названу за тодішнім зовнішнім ім'ям Святого Спаса. Дмитро Сангушко увійшов в історію ще й тим, що одружився з найкрасивішою жінкою того часу – Палашею Острозькою, племінницею «нескорокованого короля Русь» Костянтина-Василя Острозького. Обставини його одруження – це справжня любовно-детективна історія, гідна сюжету жовтоюжовтої повісті.

Його рідний брат, Роман Федорович Сангушко, теж став старостою Житомирського замку і уклався походами на Московське царство. Тому у Житомирському замку він перебував нечасто. У січні 1564 року він зі своїм загonom у складі 10-тисячного об'єднаного війська розбив 18-тисячну московську армію Петра Шуйського. Цього ж і наступного року Роман Сангушко організовував захист Житомирського замку під час нападів Деметрія Пиря. У травні 1567 року Роман Сангушко за наказом польного

гетьмана (заступника командувача збройних сил Великого князівства Литовського) Григорія Ходкевича вирушити у Білоруські землі і очолити усі литовські загони з метою відвоювати захоплені московцями Полоцьк. 21 липня 1567 року 2-тисячний загін Роман Сагушко завдав поразки у чотири рази чисельнішому московському війську під загальним командуванням московського воєводи Петра Оболенського-Срібного. У вересні того ж року Роман Сагушко з 3-тисячним своїм загonom війшов у бій проти московського воєводи Олександра Щербатого і його заступника князя Юрія Барятинського, які заручалися підтримкою татарського загону Саїт-Муром. Незважаючи на те, що ті удільні переважали чисельно, були збиті розбиті, а обидва московські воєводи захоплені в полон. 1569 року Роман Сагушко став брацлавським воєводою. Він брав участь у завершальній частині переговорів, які проходили в Любліні, щодо об'єднання Великого князівства Литовського і Польського королівства. Він погодився підтримати цю унію тільки за умови, що українська шляхта Волині і Брацлавського воєводства збереже свої привілеї. Коли обговорювалося питання про укладення миру з Московським царством, Роман Сагушко був категорично проти і виступав за продовження війни і відвоювання втрачених територій. 1578 року він став польним гетьманом Великого князівства Литовського, а його наступником у Житомирському замку призначили Костянтина Івановича Вишневецького, рідного брата засновника Запорозької Січі – Дмитра Вишневецького. Пізніше старостою замку бачимо уже князя Олександра Януковича Заславського, який мав хорошу освіту, отриману у Болонському і Падуанському університетах.

Славу оборонці рідної землі продовжує зараз житомирська 95-та ОДШБ. У новітню воєнну історію увійшов їхній найдовший рейд бронетехніки по тилах московських нападників. За період з 19 липня по 10 серпня 2014 року рейдові загони 95-ої бригади пройшли понад 400 км, 170 з яких – з боями на території супротивника. Вони змогли під обстрілами організувати переправу через річку Міус для атаки з оточення інших українських підрозділів і відтягнути на себе значні сили боєвників. Командував цією військовою операцією генерал-лейтенант Михайло Забрідський.

ЖИТОМИР – ГОЛОВНЕ МІСТО НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ У ХРП ЄТ.

У період пізнього середньовіччя Житомир став головним містом правобережної частини України. Тут було відносно безпечніше, тому у нашому місті проходили сеймики правобережної шляхти, а також важливі релігійні зібрання. Так, 16 вересня 1627 року на головній площі Житомирського замку відбулися вибори архієпископства Києво-Печерської Лаври. Тоді обрали Петра Могилу, а в Києві це рішення тільки затвердили у грудні того ж року.

12 вересня 1649 року у Житомері проходили сеймики київської і чернігівської шляхти. Після укладення Андрушівської угоди між Московським царством і Річчю Посполитою, всі розділи між собою українські землі по Дніпру, а Київ перейшов під московське управління. Житомир став центром правобережної частини Київського воєводства, зазнаючи також статусу центру Волинського воєводства. Сюди, в Житомир, був переведений і київський градський суд.

ЖИТОМИР – РЕЛІГІЙНО- АДМІНІСТРАТИВНИЙ ЦЕНТР КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ У ХІІІ – ХІХ СТ.

Після Люблінської унії 1569 року на українських землях поширюється вплив католицької церкви. Цей процес загальмувався з початком національно-визвольної війни під керівництвом Богдана Хмельницького. Але згодом сумошівський Андрусівський договір 1667 року і так званий «вічний мир» між Річчю Посполитою та Московським царством закріпили поділ українських земель між цими державами і відновили процес утвердження на Правобережжі католицької церкви. 1724 року у Житомирі було засновано єзуїтський колегіум. Тоді ж у Житомир перевели єпископську кафедру і наше місто стало головним релігійно-адміністративним центром римо-католицької церкви в Україні, головною резиденцією київських єпископів. Звідом відбувалося призначення настоятелів костелів на величезній території українських земель. 1746 року замість колишнього дерев'яного єпископа Ян Сауель Олга збудував кам'яний костел Вознесіння Господня. Цей костел нині є найстарішою збереженою будівлею у Житомирі.

Його настоятелями були видатні люди. Для прикладу, єпископ Юзеф Андрей Залуський, доктор права Ягеллонського університету, свого часу канцлер при французькому королівському дворі, член багатьох європейських академій та наукових товариств, один із організаторів кодренії наук у Польщі. 1758 року Ю. Залуський став єпископом Київським. Так як єпископська кафедра знаходилася в Житомирі, тому він переїхав до нашого міста.

Юзеф Залуський поряд з релігійною діяльністю мав три захоплення: збирання книг, написання власних творів і мистецтво, яке поєднувало у підтримці видань інших авторів. Цікавила його і генетологія: дослідив і опублікував родоводи Запальських, Потоцьких,

Яблоневських. Він листувався з багатьма сучасними йому вченими, був почесним членом наукових товариств різних європейських міст, зокрема, Берліну, Болонії, Грайфсвальда, Йени, Нанті, Риму. Юзеф Залуський збирав старовинні рукописи і постійно поповнював свою бібліотеку, яка знаходилася у Варшаві і якою могли користуватися усі бажаючі. Йому належить авторство понад сотні різних творів.

Юзеф Залуський був ревним захисником католицької Церкви і одержав наганяння Роді посвятили позначі православ'я. Саме тому його і єпископа Солтиса 13 жовтня 1767 року арештували і відправили у заслання, в російське місто Катугу, де він провів довгі п'ять з половиною років. Ще в Катугі Юзеф Залуський склав заповіт, згідно якого він залишав 30 тисяч злотих на облаштування монастиря – общини сестер милосердя у Київській єпархії, а свою величезну і дорогу бібліотеку заповів польському народу. Окрім того, заповів, щоб після його смерті серце поховали у стіні Житомирського кафедрального костелу. 8 березня 1773 року Юзеф Залуський повернувся до Варшави. Але невдовзі під час служби у костелі 1 січня 1774 року застудився і 7 січня того ж року помер.

1801 року костел освячено в ім'я Святої Софії.

У стінах костелу поховані також серця єпископів Яно Самуеля Ожон, Каспера Боровського, видатного композитора і піаніста Юліуша Зарембського. У костелі зберігають єдиний в Україні орган австрійської фірми «Yolkerg», встановлений ще 1897 року.

Костел був осередком не тільки релігійного життя, але й інтелі – політичного. Так, саме біля цього католицького храму 1861 року у березні і квітні проходили багатотисячні зібрання поляків, які виступали проти царської влади і закликали до національного визволення і українців під гаслом «За нашу і вашу свободу». Тут у 1920 році зустрічало населення Житомира Юзефа Пілсудського, який з польським військом прийшов на допомогу Українській Народній Республіці, яка боролася і проти білосандів, корпі злотім нав'язати нам радянську владу, і проти Добровольчої армії, сили якої хотіли відновлення московської імперії.

Зараз у костелі – виставка особистих речей покійного єпископа Яно Пурейніського, який був настоятелем костелу з 1984 року і впродовж понад три десятиліття. Біля костелу – частина Італії тут на початку XX століття встановлено чашунку скульптуру Вознесіння Господня, яку було виготовлено у ливарній майстерні Франческо Бруно

у Гні. Відомо, що цей майстер також виготовив скульптурні пам'ятники Дружелюбів Горіболаді, а також першому президенту Преторії, відомому французькому історичу та ін. Перед костелом – пам'ятник папі Римському Івану Павлу II, встановлений на честь десятиліття його перебування в Україні 2001 року.

ЖИТОМИР – СТОЛИЦЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Колі 4 березня 1917 року у Києві утворилася Українська Центральна Рада – законодавчий орган влади (український парламент). Житомир і його навколишні завдяки територіальній близькості теж стали учасниками національно-визвольної боротьби. Новітні війська – увійшли до складу УЦР і новоствореного українського уряду – Генерального Секретаріату. Так, Христофор Барановський став першим міністром фінансів України, першим головою Державного Банку України. У подальшому інші новітні земляки очолювали міністерства: Іван Огієнко був міністром освіти і віросповідань, Іван Феденко-Чопівський – міністром торгів і промисловості. А Сергій Остапенко у часи Директорії УНР очолював уряд – Раду народних міністрів. Внаслідок обставин керівний орган УЦР – Мала Рада – мусив переїхати до Житомира. Тут Мала Рада перебувала в лютому-березні 1918 року і прийняла у нашому місті низку важливих законів: про запровадження гривні, про перехід на новий стиль – 16 лютого стало 1 березня, про громадянство УНР і реєстрацію громадянства УНР, про запровадження нового адміністративно-територіального поділу УНР на землі за принципом сформованих протягом багатьох століть історико-етнографічних областей. Так як у цей час центром прийняття державних рішень став Житомир, тому наше місто тоді виконувало роль столиці УНР. Зберігся будинок, де відбувалися засідання Малої Ради, на його стіні встановлено меморіальну дошку.

ЖИТОМИР – МІСТО ІДЕОЛОГІВ НАЦІОНАЛЬНО- ВІЗВОЛЬНОГО РУХУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Житомир – одне місто в Україні, з яким пов'язане життя кількох видатних ідеологів українського національно-визвольного руху. Тут, у Житомирській Першій чоловічій гімназії, навчався Вячеслав Липинський, автор «Листів до братів-хліборобів», прихильник гетьмана Павла Скоропадського і його політики побудови Української Держави. Його соратником став ще один випускник Житомирської чоловічої гімназії – Іван Токаржевський-Карашевич, український дипломат, радник українських послів, який багато зробив для міжнародного визнання Української Держави, для відкриття дипломатичних представництв у країнах Європи.

У Житомирі народився і навчався у Першій чоловічій гімназії Микола Сціборський, автор проекту Конституції України, а також відомих праць «Націократія», «ОУН і робітництво», «ОУН і селянство».

У Житомирі народився Олег Ольжич, член проводу ОУН, голова культурної референтури, а згодом – президент ОУН, який поєднав у своєму житті науку, творчість і державницьку діяльність. Олег Ольжич першим зробив те, що не вдалося його попередникам: заснував Український науковий інститут в Америці при Гарвардському університеті, інтегрувавши таким чином українську науку у світовий науковий простір.

У Житомирі народився Микола Величківський – професор, учений-економіст світового рівня, ректор Київського політехнічного інституту і державник: він став головою Української Національної Ради, яка керувала українським національно-визвольним рухом. У нашому місті збереглися пам'ятні місця, пов'язані з життям і діяльністю наших державників.

ЖИТОМИР У ДОЛАХ ЛАУРЕАТІВ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ

Житомир – одне місто в Україні, яке пов'язане з іменами одразу кількох Нобелівських лауреатів. З Житомира – рід Герберта Чарлза Брауна. Його батько мав привілеї броварника, народився у Житомирі. На початку XX століття він переїхав до США і став називатися Чарльз Браун. Його син, Герберт Чарльз Браун отримав вищу освіту у Чиказькому університеті і викладав у цьому навчальному закладі, який був провідним центром хімічних досліджень у Північній Америці. Науковець став академіком Національної академії наук США, почесним членом Британського Королівського хімічного товариства. 1977 року Герберту Чарльзу Брауну присуджено Нобелівську премію за наукові дослідження у галузі хімії.

А майбутній Нобелівський лауреат у галузі медицини і фізіології Зельман Ваксман, який отримував дозавжди освіту, 1907 року пробував сили вестерном іспити у Житомирській гімназії за чотирьох класів. На іспиті з географії не зміг відповісти на запитання про те, на якій річці знаходиться місто Берлін, хоча розказав про багато річок Німеччини. Але вже через два роки склав іспити вестерном за п'ять класів у Олександрійській гімназії, а наступного року склав іспити за усього гімназійний курс. 1910 року він виїхував до США. Навчався у Каліфорнійському університеті, викладав в університеті алату Нью-Джерсі. Займався пошуком засобу для лікування туберкульозу. Врешті 1946 року Зельман Ваксман відкрив антибіотик стрептоміцин, який став ефективним у лікуванні захворювання на туберкульоз. А 1952 року ученому було присуджено Нобелівську премію.

Батько майбутнього Нобелівського лауреата Саймона (Семена) Абрамовича Кузнеця працював головним бухгалтером у Фінансовому повітовому відділенні Азовсько-Донського банку і, приїжджаючи до Житомира у службових справах, інколи брав із собою сина. Коли Семену Кузнецю виповнилося 14 років, розпочалася Перша світо-

за війни і родиною переїхав до Харкова. 1922 року – еміграція до США, навчання у Колумбійському університеті, захист тут докторської дисертації, праця професором у Гарвардському, згодом Пенсильванському університетах. 1954 року учений став президентом Американської економічної асоціації, а 1971 року – Нобелівським лауреатом у галузі економіки.

Варто додати, що рід Нобелівського лауреата у галузі фізики Петра Леонідовича Капиці по лінії матері, з роду Слєбінських – з Волинської губернії. Батьки ще одного Нобелівського лауреата з фізіології і медицини Ральфа Стоймана, дослідника імунології та імунології – з містечка Остропіль Старокостинівського повіту Волинської губернії. Можна припустити з великою часткою вірогідності, що їхні батьки були в тодішньому губернському центрі – Житомирі.

ЖИТОМИР – БАТЬКІВЩИНА КОСМОНАВТИКИ

Завдяки тому, що у Житомирі народився Сергій Павлович Корольов, наше місто називають батьківщиною космонавтики. На жаль, у тієї слави відомого конструктора космічних кораблів – багато інших славетних людей, діяльність яких пов'язана з повітроплаванням та освоєнням космосу, а їхнє життя – з нашим містом.

Людей здано вогню небо і планети. Одним із перших наших співвітчизників, спостерігачів за небесними світилами був учитель математики і астрономії Житомирської чоловічої гімназії Леопольд Іоаннський (19.10.1824 – 13.05.1899). На католицькому кладовищі, де він похований, стоїть пам'ятник із таким написом: *Leopold Jkbenki, Matematyk, Astronom, 1824 r. 19 Paździ. + 1899 r. 13 maja. Niebo badał, w Niebie zagroził niech tak jego dusza flaga.* Епітафія українською звучить так: Небо досліджував, а небі нагороду нолей мав його шляхетно душа.

Олександр Можайський, який створив і впробував перший літак на двадцять років раніше американця братів Райт і першим у світі 1881 року одержав патент на літак, 1882 року відбулося успішне впробування літака. Але винахід О.Можайського було оголошено військовою таємницею і фінансову підтримку його роботи припинили. Є відомості, що Олександр Можайський, одружуючись вдруге, вїзався у Житомирі.

Перші польоти на літаках над Житомиром відбулися у квітні 1911 року. Ці демонстраційні польоти здійснювали над місцевим іподромом, який використовували і як аеродром. А 9 жовтня 1911 року у нашому місті виконав політ на літаку славетний на той час авіатор проф де Кампо-Сірієло. Напрямом квітня і до початку травня

1912 року у Житомері перебував один з перших українських льотчиків М. К. Залозський. Він навчався Парнійшій повітроплавальної школі, одержавши відповідний документ на право управління аеропланами. У тій же школі навчався Федір Терещенко. Він відомий тим, що у своєму маєтку в містечку Чересно створив авіаційну майстерню. Тут він працював разом з В. Григор'яни. В результаті 14 березня 1914 року на місцевому аеродромі відбулося випробування аероплану, який сконструював Федір Терещенко. Його літаки, зроблені у Чересному, випробовували відомі авіатори Петро Нестеров і Любов Галанчикова, одна з перших жінок-випробувальниць. У Житомері здійснювали свої польоти Уточкін, Єфімов, Нестеров.

На світанку епохи повітроплавання польоти були ризикованою справою. Нерідко траплялися аварії, летіли пілоти. Так, зокрема, сталося з льотчиком Левом Мацивничем, який виконував показові польоти на Всеросійському святі повітроплавання у Санкт-Петербурзі 24 вересня 1910 року. На цьому святі був присутній Гліб Євгенович Котельников, який став свідком аварії «Формана» з Левом Мацивничем на борту. Разом з пілотом летів його рідний брат. Обидва полетіли у Житомері на каталіцькому кладовищі. Загибель Л. Мацивнича дуже вражала Г.Е. Котельникова. І для порятунку льотчиків він винайшов ранцевий парашут. Відомо, що народився Гліб Котельников 1872 року в сім'ї професора вищої математики Євгена Котельникова, директора Другої чоловічої гімназії у Житомері. Гліб навчався у Житомирській гімназії. Сконструйований ним парашут врятував життя багатьом пілотам. Особливо потрібним його винахід став у час Першої світової війни, у період Української національної революції 1917 – 1922 рр. Врятував він багатьох українських авіаторів, серед яких був наш земляк, уроженець Житомира Володимир Олексимович Байденко (пілот 1-го Волинського авіаційного дивізіону військ Центральної Ради, а згодом – Армії УНР та Армії Української держави). З 30 січня 1919 року – командир 1-го кадрового Республіканського авіаційного дивізіону Дієвої армії УНР, з 1 липня 1919 року – начальник 1-го відділу Навчального дивізіону Авіаційної школи УНР, а з 1 серпня 1919 року – помічник командира 1-го Київського авіапарку Дієвої армії УНР].

Гліб Котельников постійно працював над удосконаленням парашуту. 1924 року з'явився уже четверта модель з куполом діаметром 12 метрів. Цей парашут забезпечував м'яке приземлення

вантешу до 300 кг. Окрім того, Гліб Котельников розділяв стропи на дві половини і прикріплював їх до плечей. Це дозволяло йому для маневрування під час ступу. Відповіді конструкції парашуту не змінилися, змінювалися лише матеріали для виготовлення рятівного засобу.

А в цей час сходило зірка Сергія Корольова. Він народився у Житомирі 12 січня 1907 року. Нездовзі волею долі перейшов з мамою до Ніжнє. Саме там 1913 року він побачив польоти славетного авіатора Уточкіна і почав марити небом. З часом здобув відповідну освіту, познайомився з видатним ученим Костантином Циолковським та його учнем і послідовником Фрідріхом Цандером. З останнім разом створили перший експериментальний реактивний двигун. Працював і з не менш відомим Валентином Глушкіним. Згодом С.П. Корольову було здійснено 4 жовтня 1957 року запуск першого штучного супутника Землі.

До здійснення цієї епохальної події долучився ще один наш земляк – Павло Ельсберг. Він народився у Житомирі 1914 року. 1957 року він отримав державну премію «За створення і успішний політ першого штучного супутника Землі». З 1968 по 1988 рр., до кінця життя, П.Ю. Ельсберг був начальником відділу балістики Інституту космічних досліджень Академії наук СРСР. Брав участь у розробці траєкторії польоту автоматичної міжпланетної станції «Вєга» до комети Галлея з одночасним ступом дослідницького зонда на поверхню планети Венери, а також у проектах «Союз».

Свій внесок в освоєння космосу зробив Оскар Якович Боксер, який народився у Житомирі 1919 року. Він став відомим ученим-психофізіологом, доктором медичних наук, автором праць у сфері авіаційної і космічної психофізіології.

Близьким до напрямку досліджень був уродженець села Голосин [тепер Мирославка] Барднівського району, основоположник космічної медицини Микола Володимирович Улятовський (1923 р.н.). Після закінчення медичного інституту із червоним дипломом отримав пропозицію «обрати подальше місце служби. М. В. Улятовський провадив службу в Німецькій демократичній республіці. Тут він тренував льотчиків парад польотами у спеціальній барокамері, займався дослідженням впливу паравантажів на організм пілота. Тому його помітили і запросили працювати у Центр підготовки космонавтів. Тут він очолював новостворену лабораторію з вивчення

принахорені. М.В. Улітаський брав участь у розробці нових методів дослідження, комплексу трансувальних впливів і створенні фармакологічних препаратів, які підвищують витривалість космонавтів.

На сучасному етапі свій внесок у дослідження та освоєння космосу робить ще один наш видатний земляк – Олександр Покусов. Він народився у Житомирі. Тут закінчив середню школу. Після закінчення Хмельницького технологічного університету працював у відомих на увесь світ компаніях – Microsoft і Google (Chrom Remote Desktop). Наступним етапом у його науковій кар'єрі стала робота в Space X (група Flight Software), компанії, яку заснував Ілон Маск. 2015 року наш земляк відповідав за адале приземлення корабля Falcon 9-21, який доставив двох астронавтів на Міжнародну космічну станцію і запуск Falcon Heavy-1, одже розробляє програмне забезпечення.

Прогіння підкорити небо – вічне. Підкорення воно і талановитим аматором. Так, у 1980-х роках відомі житомирські винахідники Яків Антонович Артемчук і його син Василь Якович сконструювали кілька моделей легкомоторних літаків, а також найнижчий у світі вертоліт, вага якого становила 130 кілограмів, але і вантаж він міг підняти такої ж ваги, розвиваючи швидкість близько 100 кілометрів за годину. Відомий авіаконструктор Антонов особисто знав винахідників і морально підтримував їхню діяльність.

ЖИТОМИР – ЦЕНТР МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ

М а з початку XIX століття Житомир входив до чотирьох міст в Україні, обов'язкових для відвідування його знаменитими артистами, як вітчизняними, так і зарубіжними. У Житомирі виступали італійці Джованні Галлі, Кароліна Туссент, польська мисткиня Марія Шимановська, яку вважали найкращою піаністкою світу того часу. Родували житомирських талентів Поліна Віардо, Франц Моцарт, син знаменитого Вольфганга Моцарта, а також видатний скрипаль, крадій учень Нікола Паганіні Аполінарій Кантський. Перший концерт славетного в майбутньому гітариста Марка Саволяського відбувся саме в Житомирі. Виступав у нашому місті і талановитий піаніст та композитор Ференц Ліст. У Житомирі народився Юліус Зарембський, майбутній професор Бреської консерваторії, інтуїтивний Віденської консерваторії і крадій учень Ференца Ліста. У нашому місті також з'явився на світ майбутній професор Київської і Варшавської консерваторій Юзеф Турчинський. Мистецьке життя нашого міста пов'язано з життям і творчою діяльністю Антонія Аадківського, Олександра Білоша, Олександра Вацка, Михайла Гайдай і його доньки Зої Гайдай, Владислава Заремби, Віктора Косенка, Бориса Липованського, Степана Ріхтера, Михайла Скорупського, Івана Сльоты, Бориса Тана, акторів Степана Бондарчука, Анваросі Буген, Павла Кудрицького, Софії Мануйлович, художників Єлизавети Ельштейн, Олександра Концарова, Софії Левницької, Олексія Мокоренка, Юзефа Маньковського, Аполонна Махницького, Федосія Мурашка, Леонарда Страшніського, скульпторів Олександра Вірника, Антона Матвієнка, Василя Федченка. У Житомир кілька разів приїжджав Казимир Малевич, відвідаючи рідну сестру Вікторію, яку одружилася з жито-

мирами Олексієм Зайцем. Збереглося багато будівель, пов'язаних із цими славетними іменами.

У Житомері – найдавніший в Україні за часом побудови театр (нині – Житомирська філармонія імені Святослава Ріхтера). Його будували одночасно з міським театром у Києві за прохання одного організатора – Івана Шпрона, але закінчили на один рік пізніше (1857). Художнім керівником театру у перші роки його існування був письменник, драматург Юзеф Ігнаці Крашевський. Його ім'я занесене у Книгу рекордів Гіннеса (найменша найбільша кількість творів – його творчо спадщина налічує 600 (!) виданні томів різних за жанром творів). Святослав Ріхтер, чия ім'я носить зараз філармонія, – перший із радянських музикантів отримав найвищу музичну нагороду – премію «Премія», а разом з тим – один з перших у світі.

АРХІТЕКТОРН З ЖИТОМИРА – АКТОРН ЗНАКОВИХ КУДІВЕЛЬ У КИЄВІ ТА ОДЕСІ

Андрій Іванович Меленський – перший архітектор м. Києва, засновник і перший очільник Київської губернської архітектурної. У Києві він працює 29 червня 1799 р. з м. Житомира, де служив Волынським губернським архітектором. На той час переважна більшість будівель у Києві були дерев'яними. Тому страшною бідою для мешканців ставали пожежі. Особливо за своїм масштабом ставала 1811 р. Потрібно було відбудовувати місто. Це завдання легло на А.І. Меленського як головного архітектора міста. Можна з упевненістю казати, що він створив будівлі, які стали окрасою міста першої чверті XIX століття. Це і приміщення першого київського театру, і Конрактовий будинок, і колоду Матрбурзького пруда, і будівлі Братського та Фларівського монастирів, а також Києво-Печерської Лаври, і Хресто-взднесеннянську церкву. А.І. Меленський відновив Успенську церкву на Подолі, добудував до неї дзвіницю. На Аскольдовій горі А.І. Меленський збудував церкву-ротонду.

Маріанський палац – одна з найдавніших архітектурних перлин Києва. Збудовано його в 1750- 1755 рр. Спроектував палац у стилі бароко Бартоломей Растреллі. 1819 року від пожежі згорів стілець великої пожежі і зникла друга поверх будівлі, якої був дерев'яним, а також значно пошкодило перший поверх. Після ремонту першому поверху розмістилося підприємство з виготовлення штучних мінеральних вод. Але потреба у проведенні капітального ремонту залишалася. Тому 1868 року його розпочали під керівництвом академіка архітектури Карла Йоганна Моммського (1824-1897), уродженця Житомира. Відомо, що він був одним з перших учнів Житомирської гімназії, яку закінчив 1839 р. Затим навчався у Санкт-Петербурзькому будівельному училищі (перетворений пізні-

це в Інститут цивільних інженерів), закінчив Петербурзьку Академію мистецтв. 1859 р. за спорудження царини Миколаїо Арамангелі і проєкт поштамту одержав звання академіка архітектури. У подальшому здобув хороших досвід; 1863-1866 рр. доробив проєкт будівництва Спасо-Преображенського собору в Житомирі (разом з відомими архітекторами Ернестом Жибером і Карлом Раппом). Тому цілком виправдано його запрошення для керівництва перебудовою Маріїнського палацу. Ці роботи тривали до 1870 року. Сьогоднішній вигляд палацу зберігає результат праці архітектора. Того ж року К. Я. Мавєєв брав участь у спорудженні Володимирського собору, а 1872 року – у всеобщій виставці, яка проходила у Відні. 1876 року Карл Мавєєв робив креслення і обміри Софійського собору.

Як відомо, у вересні 1941 року за наказом радянського керівництва було зруйновано попередньо заміновані будівлі у центрі Києва. Значних руйнувань зазнав Хрещатик. Відбудовували центр міста під керівництвом головного архітектора міста Анатолія Володимиренча Добровольського, професора Київського художнього інституту, уродженця Житомира. Так, за його проєктами було збудовано у 1959-1961 рр. готель «Москва» (нині відомий під назвою «Україна»), станція метро «Хрещатик», будинки № 13 і № 17 на Хрещатику. Окрім того, за його проєктами споруджено у Києві 1949 року будівлю Інституту фінанс АН УРСР, 1950 року – житлові будинки на вулицях з теперішніми назвами: Степана Стрібця, Володимирська, Велика Васильківська і на Дарниць. 1954 року за проєктом А.В. Добровольського споруджено примісний вокзал, 1959 року – кінотеатр «Україна», 1963 року – станцію метро «Шульговська», 1973 року – будинок художника, ресторан в українському стилі «Вітраж», «Курені», «Полтавко», а також серепорт «Бориспіль» (з 1959-1965 рр.). Варто зазначити, що А.В. Добровольський ще перед Другою світовою війною зробив вагомий внесок у розбудову Києва. За його проєктом було збудовано у 1930-х роках готель на площі Богдана Хмельницького, ліній кінотеатр на березі Дніпра, гуртожитки Лісовикінського інституту і колективного комбінату на Дарниці. Сам архітектор найкращим своїм витвором називав «Московський міст» (теперішня назва «Панічний міст»), споруджений 1977 року. Він запропонував оригінальне конструкторське рішення: збудувати пілон мосту у формі літер «Л».

Повсенна відбудова Києва відбувалася також за участі ще одного відомого житомирянина – Ігоря Володимировича Мазенцева. Він навчався у Житомирській середній школі №26, де викладав молодшого талановитий художник Олександр Григорович Кондєров. В одному класі з ним навчався Наталія Скорумська, в майбутньому відома артистка балету, сценаристка і педагог, яка стала дружиною І.В. Мазенцева. По завершенні середньої школи він закінчив Ленінградське професійно-технічне училище, а потім – архітектурний факультет Київського художнього інституту. У період повсенної відбудови стали затребуваними спеціалісти з фаховою архітектурною освітою. Поряд з головним архітектором Києва А.В. Добровольським почав працювати й І.В. Мазенцев. Вони з іншими колегами розробляли генеральний план відновлення зруйнованого Хрещатика. 1951 року Ігор Володимирович Мазенцев був призначений керівником проекту будівництва Виставки досягнень народного господарства УРСР. Генеральний план розробляли колективно, а особиста участь І.В. Мазенцева була у проектуванні головного входу, фонтану «Золотий колос» і кількох павільйонів.

Величезний внесок у створення архітектурного обличчя Одеси кінця XIX століття зробив уродженець Житомира Лев Львович Влодек. Він народився 1842 року, закінчив тут Житомирську чоловічу гімназію, але подальше своє життя пов'язав із Одесою. Після закінчення Петербурзького будівельного училища Лев Влодек був направлений в Одесу в будівельний комітет. Поступово заслужив визнання, і 1871 року був призначений на посаду головного архітектора Одеси, яку він займав до 1915 року. Серед великого числа будівель, споруджених за проектами Л Влодек, найбільш відомими є «Будинок з олівцями» (вул. Гоголя, 5), власником якого був А.Фальц-Фейн, готелі «Пассаж» і «Великий Московський», будинок училища торгового морелазства та багато інших, станція «Одеса порт» на Приморській вулиці, які стали архітектурними перлинами Одеси. Прекрасним за архітектурою був власний будинок Л.Л. Влодек, збудований 1870 року за його ж проектом (вул. Новосельська, 79). Дім з південного фасаду мав вставок з червоної цегли, оздоблений ліпними фігурами. У його будинку проживав також інженер-архітектор Володимир Іванович Кунцарт, для якого Лев Львович був професійним наставником. Варто підкреслити, що В.І. Кунцарт

став першим учнем і дослідником свого вчителя, також збудувавши багато знаменитих для одеситів споруд. Ось так, славетний антонірець Лев Влодек творив красу і славу Одеси, внаслідок талановитих спадкоємців.

Принятою варто дати, що у розвитку Одеси брав участь ще один уродженець Житомира – Олександр Костянтинович Руденський. Він одержав освіту на архітектурному факультеті Київського інженерно-будівельного інституту. У 1945 – 1947 роках – архітектор Академії архітектури УРСР. З 1950 по 1956 рр. працював інженером-проектувальником «Війсьморепроєкту» спочатку у Київі, потім (за іншими даними назва Київоберг), а потім – в Одесі. За його проєктами збудовано в Одесі житлові та адміністративні будинки, він розробляв генеральний план Одеси. Загалом виконав за період 1963 – 1973 рр., коли зайняв посаду начальника відділу Міністерства оборони СРСР, понад 400 проєктів планування сіл України.

ЖИТОМИР – НЕОФІЦІЙНА СТОЛИЦЯ ПОЛІКІВ В УКРАЇНІ

Житомир вважають неофіційною столицею поляків в Україні. На Житомирщині і нині мається найбільша кількість поляків порівняно з іншими регіонами нашої країни. Найсильніше візувалося вплив польської культури у Житомирі протягом XVIII – до останньої третини XIX століття (до польського повстання 1863 року). Можна сказати, що наше місто стало центром польської культури в Україні. Поляки мали тут і економічний, і адміністративний вплив. Польська мова у Житомирі звучала частіше, ніж будь-яка інша. Навіть після II поділу Польщі і переходу Правобережжя під владу московської полки зберігали тут помітний вплив. Царська влада мусила піти на компроміс з поляками, дозволивши їм розвивати свою національну культуру.

У Житомирі, на жаль, зберігтися тільки руїни колишнього єзуїтського монастиря. Тут з 1724 року діяв єзуїтський колегіум, а з 1821 р. – повітове училище, де навчався майбутній академік архітектури Карл Мавейський, здобували освіту діти польського національно-визвольного руху Зігмунд Сараківський і Костерій Рихлінський; історик Аполлон Свєтловський, письменник Аполло Кашеньковський, Тадеуш Вєбровський, фотограф і поет Владіслав Вєсоцький.

Півний час на території єзуїтського монастиря діяв масонський локі під керівництвом Ігнація Дзявильського. Тут було організовано першу в Житомирі друкарню А. Кашеньковського. При ній було засновано польське Товариство видання домашньої бібліотеки.

Житомирське повітове училище стало основою для гімназії, заснованої 1833 року. Кураторами гімназії в різний час були письменник Юзеф-Ігнац Крашевський, учений-етнолог Готфрід Оссовський, поет і мемуарист Леонард Сєвіцький, лікар і громадський діяч Кароль Кашеньковський.

Кинівкрдання у Житомирі польської літератури пов'язане також з ім'ям польського письменника Александра Кароля Грозн. Відомо, що він навчався у Вільняському і Дерптському університетах. 1836 року було надруковано його поему «Староста Коніаский», яка зробила його відома для широкого кола читачів. Він став у 1850-х роках із одним із засновників крайової асоціації видання дешевих книг. Він, зокрема, розробив своєрідні «елементарні Грозна» - навчальні книжечки-довідники з різних тем для широких верств. 1860 року написав у Житомирі «Три повісті».

У цей же час у Житомирі мешкала родина Аполло Коженевського, польського письменника. Більшість слів як письменника, так як його син, Юзеф Теодор Конрад, відомий під псевдонімом Джозеф Конрад.

Зберігся будинок, де мешкав Ю. Крашевський (вул. Любарська, 3). Тут встановлено меморіальну дошку. У цьому будинку часто бували Аполло Коженевський, Александр Грозн, Адам Плу, Ян Прусіновський, гостював Аполінарій Коніаский, якого господар запропонував виступити у Житомирі з концертом. Як відомо, Володимир Олександр Ерша, на середині XIX століття у Житомирі склався вітатини музичне коло навколо Ю. І. Крашевського, який сам був чудовим піаністом і шанобливим меценатом Бетерни.

Неподалік – будинок Владисла Ганського, де було спочатку Володисла Ганський (вул. Мала Бердичівська, 11). Тут навчався ще один діяч польського національно-визвольного руху Зігмунд Сераковський. А його батько Ігнацій Сераковський загинув під час Першого польського повстання. До речі, дружина відомого українського театрального діяча Івана Карпенка-Карого Софія Тобілевна була племінницею Зігмунда Сераковського. Він брав участь у польському Січевому повстанні і загинув 1863 р. Цей будинок пов'язаний з відомими представниками роду Ганських-Жевуських, зокрема Евеліною Ганською і її рідною сестрою Кароліною Собанською. Тут брав Георгій Жевуский. Він у Житомирі став керівником масової полі «Розв'язаного народу» (до 1920 р.). 1851 року Г. Жевуский заснував «Розв'язаний щоденник» («Dziennik Wyzwolenia»). Невдовзі він став відомим письменником, автором історичних романів «Листопад», «Кривітський замок», «Запорозьця», а також оповідань і повістей. У цей будинок Ганський навчався і Францішек Крашевський, син відомого письменника.

Видання: *Житомирський краєзнавчий журнал*

На місці, де зараз гуртожиток Житомирського автодорожнього коледжу, у ХХ столітті стояв будинок Сераковських. Відомо, що Сигізмунд Сераковський навчався у Житомирській чоловічій гімназії, яку закінчив 1845 року. Потім – навчання у Санкт-Петербурзькому університеті. Однак, 1848 року був арештований. Перебував у Оренбурзькій фортеці разом із Тарасом Шевченком. 1856 року вступив у Санкт-Петербурзьку військово-медичну академію. 1858 року Сигізмунд Сераковського відрядили у закордонне відраджання для обстеження перем у Європі. В Італії познайомився з Гарібальді. У червні 1860 року Сигізмунд Сераковський брав участь разом з Іваном Васильовичем Вернадським у роботі Міжнародного статистичного конгресу, який проходив у Лондоні. Коли розпочалося польське повстання 1863 року, С. Сераковський проголосив себе воєводою Литовським і Ковенським Доленго, зібрав загін в кількості 5 тисяч осіб. Був поранений у бою, потрапив у полон. 27 червня 1863 року його стратили у місті Вілено.

Навратин – будинок [зуп. Мала Верденіська, 10] , на якому встановлено меморіальну дошку про те, що тут народився Ярослав Домбровский. Народився він 1836 року. Навчався у Брестському кадетському корпусі, потім – академії генерального штабу в Санкт-Петербурзі. Служив у Варшаві. Брав участь у польському повстанні. Засуджений російською владою на 15 років каторги, але зміг втіти. Мешкав спочатку у Швейцарії, потім у Франції, в Паризі. 1871 року командував Збройними Силами Паризької комуни. Загинув на барикадах того ж року на площі de la Concorde.

Житомирська філармонія ім. С.Рихтера знаходиться у будівлі колишнього міського театру, спорудженого наприкінці 1856 року за проектом Івана Штрёма. Художнім керівником театру у 1857 – 1859 рр. був уродженець Варшави Юзеф-Ігнацій Крашевський. На його запрошення 22 березня 1857 р. у театрі дав концерт знаменитий учень славетного Погодіні скрипаль Аполінарій Котлявський. Увесь дохід від концерту – дві тисячі рублів – віддав на користь нужденних. На сцені театру були поставлені три комедії Ю. І. Крашевського – «Поррета», «Ретутація у містечку» і «Пісенька містечка», ніж вигривати, які схвально оцінили глядачі. Але наступне п'єсо «Старі історії» про його бачення селянської реформи не була сприйнята глядачами. Це стало однією з причин від'їзду Крашевського з Житомира у 1859 році. (Його молодший брат Котан теж став пам'ятником, а Іван

брат Люція – художником і фотографом). Юзеф Крашевський був найплодотивнішим письменником свого часу: автор 600 томів різних літературних творів. Окрім того, кутивши у спадкоємця відомого письменника Яна Душана Ожехового його рукописи, опублікував їх у «Газеті Варшавській». Заснував у Житомирі Товариство доброчесності, яке і очолював з початку заснування, тобто з 6 березня 1857 р. Діло воно на кошти, одержані від концертів А. Кантського. Заснував він і першу в Житомирі міську бібліотеку. Вона знаходилася у дворянському клубі.

У будинку музичного училища № 1 створено музей відомого композитора Бориса Лятошинського і розміщено експозицію, присвячену Всеволоду Задорожньому.

По лівій стороні вулиці Великої Берднівської за адресою № 29-а – будинок родини Косенкопольських. Представник цієї родини Владислав Косенкопольський став відомим ученим-автомобілем, зібрав унікальну колекцію автомобілів. Учений був членом Товариства дослідників Волині, створеного 1900 року. Це Товариство стало своєрідною регіональною академією наук, адже у його складі було багато членів всукраїнського рівня.

Наступний будинок № 31 – будинок Житомирської прогімназії. У цьому навчальному закладі навчався Юзеф Маньковський, пізніше відомий художник. По закінченні гімназії він вступив до Одеської художньої школи. Через два роки йому вдалося стати студентом однієї Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі. По закінченні академії почав працювати у майстерні відомого художника Архипа Куїнджі. Але недовзі обставини змусили його переїхати до Варшави, де отримав місце викладача малювання у політехнічному інституті. Тут, у Варшаві, художник прожив 15 років. 1911 року було встановлено його персональну виставку. У музеї цього міста зберігається картина Юзефа Маньковського «Останній промені сонця». Також свряд робіт художника – розписи костяку Святого Антонія у місті Корець.

Окрасою нашого міста є Старий бульвар. Його створено за ініціативи Аполло Косиньовського, відомого польського письменника, батька класика польської і англійської літератури Джиозефа Конрада.

Пройшовши Старим бульваром один квартал, повертаємо ліворуч до будинку Другої чоловічої гімназії на вулиці Пушкінській. Сюди тут був єврейський учительський інститут (з 1873р.), згодом –

профілактика, а потім – гімназія. Тут навчався майбутній художник Юзеф Маньковський і Леонід Хоминський, академік польської академії наук Богдан Шимковський.

Осерою міста є будівля колишньої Паршої чоловічої гімназії (нині це головний корпус ЖДУ ім. І.Франка за адресою вул. Велика Варданіська, 40). Заснована гімназія 1833 року, але цей будинок споруджено 1841 року. У гімназії навчалися: композитор і піаніст Юліуш Зарембський, письменник Тадеуш Бобрівський, доктор медицини Франц Буковинський, письменник і драматург Алашес Наланч Кожановський, відомий як батько Джозефа Конрада, теоретик українського національно-визвольного руху Віцеслав Липинський (на його честь встановлено меморіальна дошка). Повечерівали в гімназії брати Леонард Савіцький, Готфрід Осовський.

Багато видатних поляків поховано на католицькому кладовищі у Житомирі, другому за величчю в Україні після Личаківського у Львові.

1850 року у віці 25 літ. З 1852 року Рудольф Труль почав працювати у Київському університеті на посаді завідувача мінералогічним кабінетом. 1865 року його перевели у Златопіль, де він одержав посаду нагадочно місцевого дворянського учинця. 1868 року Рудольф Труль став інспектором чоловічої прогимназії і одночасно начальником жіночої прогимназії. Був нагороджений орденом Св. Станіслава II ступеня. Наприкінці 1876 року він переїхав до Житомира до рідного брата. 1883 року Рудольф Ернстович Труль помер. Цього ж року його брат Оскар Ернстович Труль став міським головою Житомира. Керував містом до 1886 року. Потім очолював Товариство взаємного кредиту, був інспектором спорудження будівель цього Товариства (нині тут знаходиться Житомирська міська рада). Помер 1898 року.

Наподалік – невеликий саркофай пам'ятник на місці поховання пастора Генріха Вазема, який очолював лютеранську громаду Житомира з 1869 по 1907 рр. Варто окремо відмітити, що розпланування лютеранського кладовища у тому вигляді, у якому дійшло до нашого часу, є заслугою пастора Генріха Давидовича Вазема. По центру кладовища міська прохідна алея, яка веде до збудованої каплиці. Праворуч і ліворуч були поховання у саркофагах або у нагробках, на яких встановлювали пам'ятники.

Зберіться пам'ятник на місці поховання талановитого архітектора Миколая Єгоровича Юргенса (12. 10. 1834 – 16. 12. 1900). Невідомо, де народився М.Є.Юргенс, але знаємо, що 1851 року він вступив до Петербурзької академії мистецтв. 1859 року за проєкт сільської церкви на 430 вірн одержав звання класного художника 4 класу. 1868 року отримав звання художника 2 класу. Серед найвідоміших робіт М.Є. Юргенса – проєкти побудови Свято-Миколаївського собору у Радоміслі, Свято-Дмитріївської царкви у Жулинці, Іоанно-Златоустівської царкви у Києві, царкви Св. Арханстратига Миколая у Росідаві (селище Тетіївського району Київської області), залізничного вокзалу на станції Воробіж та ін.

У центральній частині кладовища – невеликий, але помітний завдяки чіткому напису валяний літерами, пам'ятник на місці поховання Михайла Карловича фон Белля (18.08. 1841 – 1891), відомого природознавця. Він закінчив гімназію у російському місті Ярославлі. Разом зі своїм гімназійним товаришем Андрієм Патровським став співзасновником гуртка природознавців. До цього гуртка входили також брати Сабанієви – Микола, Олександр і Леонід. Останній антроп

відомий як автор популярної книги «Жизнь и ловля пресноводных рыба», яка отримала велику кількість перевидач. Природознавчий гурток 1864 року перетворився у природничо-історичне товариство. Було видано збірник наукових праць. Волею життєвих обставин Михайло Карлович фон Белль переїзав до Житомира. Тут він очолює І-ше (головне у Волинській губернії) одиозне управління. На жаль, передчасно помер. Його дружина Марія Миколаївна фон Белль у 1911 – 1912 роках була головою Товариства опікун над нужденними учнями музичних класів Житомирського відділення Російського імператорського музичного товариства. Зберігся будинок родини фон Белль на вулиці Пушкінській, 8.

Неподалік – пам'ятник на місці поховання Єлизавети фон Рейнга, бабусі славного піаніста Святослава Ріхтера.

Навпроти – пам'ятник на місці поховання надмірного радника в Х сержу Шваха сполучень Юлія Леонідовича Вільха. До речі, його рідний брат Карл Леонідович Вільха – автор проекту міст у Катеринославі (тепер місто Дніпро). У Юлія Леонідовича були діти – Леонід і Августа Вільгельма. На кладовищі збереться кілька самоті, зокрема, родини Шодуарів. Тут були поховані Іван Максиміліанович де Шодуар, а також рідна сестра дружини його батька, Максиміліана Станіславовича де Шодуара, Марія Остїана Бокданіна. Її сестра Єлизавета стала дружиною Максиміліана Станіславовича де Шодуара. Її батько Йосип Михайлович Разб-Бокданін був виключенням обов'язки директора Волинського (Кременецького) ліцею перед його закриттям. Коли 1832 року ліцей закрив, Йосипа Бокданіна перевели у Житомир на посаду директора училищ Волинської губернії (до 1859 року). Він організатором і директором чоловічої гімназії у Житомирі. Марія Йосипівна Бокданіна померла 8 травня 1913 року. Вона була спадкоємицею після смері сестри частини її статку.

Зберігся пам'ятник на місці поховання відомого у Житомирі людини, лікаря Генріха Георгійовича Нова, анатомічно Житомирської фельдшерської школи. Він прожив 71 рік. Помер у віці від паралічу мозку.

Зберігся пам'ятник на місці поховання Карла-Вільгельма Андрійовича Беккера, дійсного статського радника. Він народився у Курляндії, місті Велоні. Прожив 84 роки. Помер 31 січня 1913 року. Також можна побачити пам'ятник на місці поховання відомого у Житомирі кондитера Людвіга Беккера.

Навіть цей невеликий перелік частини збережених пам'яток свідчить про цінність та унікальність латеранського кладовища у Житомирі як історичної і культурної пам'яток, яка залинялася єдиним в Україні скарбом латеранським некрополем.

ЖИТОМИР – ЦЕНТР ЄВРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Як відомо, Правобережжя України входило до так званої «смути асїєстів» євреїв, яким дозволялося селитися у містах та містечках. Житомир став містом, де мешкала найбільша кількість єврейського населення. Політика щодо євреїв було мінливою: розширення їхніх прав чергувалося з їх обмеженням – багато залежало від характеру особистості, яка перебувала на царському троні, а також політичної ситуації в країні. Але підраєсимо, що перше в московській імперії єврейське ремісниче училище було відкрито саме в Житомирі, перший у тодішній московії єврейський учительський інститут теж засновано у Житомирі. Наше місто поряд із Вієнною (жиді Вієннов) було головним центром, де друкували релігійну літературу для євреїв.

У Житомирі народилося Цна Соломонівна Бренер, донька житомирського рабина, яка вийшла заміж за Меєра Дієнгофа, засновника майбутньої столиці Ізраїлю і першого мера Тель-Авіва. Її чоловік запросив архітекторів, інженерів з Німеччини, Англії, Франції для розбудови міста, а наша житомирянка узяла на себе розвиток культурного життя у Тель-Авіві, створила літературний салон, сприяла розвитку мистецтва. На честь Меєра Дієнгофа названо вулицю у Тель-Авіві, а ім'я нашої житомирянки увічнено у назві площі цього міста. У Житомирі певний час жили відомий єврейський поет Хайм Нахман Бялик, а також талановитий письменник Шолом Алейхем. Випадком єврейського учительського інституту учнів-математик і

винахідник Хайн Зевік Слонімакшій 1840 року створив лінійну машину, яку високо оцінили члени Берлінської академії наук. 1859 року він сконструював прообраз електротелеграфа, завдяки якому можна було передавати одночасно до чотирьох повідомлень. 1874 року Томас Едісон розпізнав аналогічний винахід, запатентувавши його. Х. Слонімакшій товаришував зі Владиславом Солодовським, зберігав у себе рукопис його допису Марії Солодовської-Кері, першої жінки-лауреатки Нобелівської премії.

Дивовижно талановитим був ще один винахідник, уродженець Житомира – Георгій Ілліч Бабат. 1934 року він винайшов метод точкового зварювання, 1936 року – метод індукційного нагріву металу, який почав використовувати для високочастотного закаливання. 22 лютого 1941 року запатентував високочастотний нагрівач, який використали для виготовлення експериментальної моделі мікрохвильової печі. 1943 року учений сконструював високочастотний трансформатор, а 1943 року – монофон (автоматичний радіотелефон), прообраз сучасного мобільного телефона, який мав функції автовідповідача і диктофона, а також буквенну клавіатуру та 12 клавіш – 10 цифри і дві – для початку розмови і припинення її. У режимі очікування монофон міг працювати 8 годин, а в режимі розмови – майже годину. Георгій Бабат розробив також спосіб безконтактної зарядки електромобілів – його винахід ще чекає свого впровадження.

ЖИТОМИР – МІСТО, У ЯКОМУ КОМФОРТНО МІШКАТИ

В українських містах наприкінці XIX – на початку XX століття відбувався будівельний бум, проводили електрифікацію, налагодили трамвайний рух, проклали водопровід і каналізацію. Житомир у цьому процесі був одним із найактивніших в Україні.

Ще 1894 року житомирська міська рада прийняла проект водозабезпечення міста. Після усіх погоджень і отримання дозволів приступили до реалізації проекту. 1895 року розпочали будівництво водопроводу, але через брак грошей роботи велися повільно. Навесні 1898 року було споруджено водопровідну вежу, а того ж року збудували на березі річки Тетерів водопровідну станцію. За відносно короткий час водопровідна мережа мала уже довжину 2,34 км.

1899 року у Житомирі збудували першу електростанцію. Першими електрифікували будівлю Волинського жіночого духовного училища і міського театру. 22 серпня 1899 року відбулося урочисте відкриття трамвайного руху в Житомирі. Наше місто стало третім в Україні, де з'явилася трамвай. За кілька років уже існувало п'ять трамвайних маршрутів, а загальна довжина колій становила 12 км. 1913 року інженер Тимченко (автор проекту Київського безкоштовного) пропонував подіяти Житомир і Київ трамвайним сполученням. Перша світова війна, яка невдовзі почалася, завадила реалізації цієї ідеї.

1906 року розпочалося автомобільне перевезення пасажирів з Житомира до Києва і назад. Першим перевізником став бальтійський підданий Альфред Льюїс. Проте невдовзі його витіснив едвінгований король Житомира – Хайнц Первотренн Фелдмансрайх, суттєвим автобуси французького виробництва.

Сучасний Житомир не поступається жодній інфраструктурі, злагодаєністю роботи комунальних підприємств найбільшими містами України.

Сьогодні КП «Житомирводоканал» є найбільшим виробником послуг з водопостачання та водовідведення на Житомирщині. Щодня воно постачає близько 50 мільйонів літрів водопровідної води мешканцям Житомира та жителям 15 прилеглих до міста сіл. Підприємство обслуговує 538 км водопровідних магістралей та 359 км колекційних мереж, очислює 40 мільйонів літрів стічних вод на добу. Нині на водоканалі функціонує 35 відділів, у яких працюють 705 працівників.

КП «Житомирводоканал» -

одне із найстаріших і найбільш важливих для забезпечення життєдіяльності міста підприємств. Водоканал пройшов довгий шлях розвитку. Він розпочався у 1898 році, коли було побудовано невеличка насосна станція на березі Тетерява, водонапірна вежа та перші водопровідні магістри довжиною в 2,34 км.

Сьогодні КП «Житомирводоканал» є найбільшим виробником послуг з водопостачання та водовідведення на Житомирщині. Щодня воно постачає близько 50 мільйонів літрів водопровідної води мешканцям Житомира та жителям 15 прилеглих до міста сіл. Підприємство обслуговує 528 км водопровідних магістралей та 259 км каналізаційних мереж, отримав 40 мільйонів літрів стічних вод на добу.

Нині на водоканалі функціонує 35 відділів, у яких працюють 705 працівників.

ВОДОКАНА

Водокана
Усть-Ишим
Усть-Ишимский район
Ханты-Мансийский округ
ХМАО-Ненецкий округ